

Guía Docente				
Datos Identificativos				2020/21
Asignatura (*)	Relixión, cultura e valores	Código		652G02043
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	4.5
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Híbrida			
Prerrequisitos				
Departamento	Didácticas Específicas e Métodos de Investigación e Diagnóstico en Educación			
Coordinación	Casás Salgado, Rafael Carlos	Correo electrónico	rafael.casas@udc.es	
Profesorado	Casás Salgado, Rafael Carlos	Correo electrónico	rafael.casas@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Esta asignatura ofrécese como optativa a tódolos alumnos do Grao en Educación Primaria, para que poidan acadar unha formación verdadeiramente integral en tódalas dimensións da persoa; pois a dimensión espiritual e relixiosa é imprescindible para comprende-lo noso mundo (aínda que só sexa como feito cultural). Nesta materia, os alumnos poderán coñecer mellor o feito relixioso en xeral, as principais relixións en particular e o cristianismo de xeito especial. Tamén, se achegarán ós valores ético-cívicos que promove o cristianismo, estudarán as razóns polas que o noso ordenamento xurídico defende o dereito á educación relixiosa na escola, e traballarán o currículo académico de "Relixión e Moral Católica". Finalmente, farán un achegamento á Biblia e á historia da Igrexa. Recordamos que nesta Facultade de Ciencias da Educación se imparte o posgrao, título propio da UDC, "Curso de Especialización en Didáctica Escolar da Teoloxía Católica" (DETECA). Este posgrao "DETECA", sumado á materia de "Relixión, Cultura e Valores", completan os créditos necesarios para solicita-la "Declaración Eclesiástica de Competencia Académica" (DECA) e poder exercer como profesor de "Relixión e Moral Católica" en Infantil e Primaria.			
Plan de continxencia	1. Modificacións nos contidos: - Sen cambios. 2. Metodoloxías: - Sen cambios substanciais. - Tanto as sesións maxistras como as de aprendizaxe colaborativa poden desenvolverse presencialmente pola aplicación Microsoft Teams. 3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado: - Teléfono do despacho: Estará sempre desviado ó móbil do profesor. - Mail: Revisado tódolos días de titoría ou horario de docencia. - Moodle: Semanalmente, todo o material para calquera tipo de contidos, metodoloxías e sistemas de avaliación está dispoñible para os alumnos. - Teams: Semanalmente, para as sesións maxistras, as de aprendizaxe colaborativa e as titorías, nalgunha das horas fixadas no cronograma oficial. 4. Modificacións na avaliación: - Sen cambios substanciais. - Tódolos traballos colaborativos e os traballos tutelados poden entregarse telemáticamente. - Se algún alumno escolle realiza-la proba de resposta breve, debe concertar cita no mail do profesor, para arbitra-lo mellor xeito de facela. 5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía: - Sen cambios substanciais.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A15	Coñecer e abordar situacións escolares en contextos multiculturais.

A23	Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e interxeracionais; multiculturalidade e interculturalidade; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sustentable.
A36	Coñecer o feito relixioso ao longo da historia e a súa relación coa cultura.
A37	Desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes.
A40	Formular e resolver problemas vinculados coa vida cotiá.
B6	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
B18	Compromiso ético para o exercicio das tarefas docentes.
B19	Capacidade de adaptarse a novas situacións nunha sociedade cambiante e plural.
B20	Relación con diversos interlocutores sociais.
B21	CB1 - Que os estudantes demostrasen posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeneral, e se adoita encontrar a un nivel que, se ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo
B22	CB2 - Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo
B23	CB3 - Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética
B24	CB4 - Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado
B25	CB5 - Que os estudantes desenvolvesen aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
Adquirir coñecemento sobre a evolución do pensamento, as costumes, as crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia. Coñecemento das relixións e a súa interacción na sociedade actual.	A23 A36 A37	B6 B18	C4 C7
Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.	A15	B18 B19 B21 B25	C4
Habilidades para representarse mentalmente, interpretar e comprender a realidade relixiosa, organizar e autorregular o seu coñecemento e a acción sobre dita realidade dotándoos de coherencia.	A40	B6 B18 B19 B20 B22 B23 B24	C4 C7

Contidos	
Temas	Subtemas
Módulo 0. A materia de "Relixión, Cultura e Valores" nunha educación integral.	0.0. Presentación da materia. 0.1. Mapa conceptual do constructo Relixión-Cultura-Valores. 0.2. Dimensións do compromiso cristián.

Módulo 1. Estudo do feito relixioso nas súas dimensións histórica e antropolóxica.	1.1. A procura do sentido da vida. 1.2. As grandes preguntas. 1.3. Panorama de respostas. 1.4. A resposta compartida das relixións. 1.5. Conceptos clave.
Módulo 2. Estudo dos grandes sistemas relixiosos máis presentes na poboación mundial actual.	2.1. As relixións tradicionais ou primitivas. 2.2. Hinduísmo e Budismo. 2.3. As relixións monoteístas.
Módulo 3. Relixións e sociedade. A secularización do occidente cristián. O renacer do feito relixioso. Novos movementos relixiosos e sectas.	3.1. As orixes da Igrexa e a súa relación co mundo romano. 3.2. A Igrexa na época de cristiandade. 3.3. A Igrexa na idade moderna. 3.4. A secularización de occidente no mundo contemporáneo. 3.5. A nova evanxelización como renacer do feito relixioso hoxe. 3.6. Novas formas de relixiosidade ó noso redor. 3.7. Arte e relixión.
Módulo 4. O feito relixioso cristián, a súa singularidade específica, e os valores cívicos, éticos e culturais que conleva.	4.1. As dimensións da moral. 4.2. A doutrinas filosófico-éticas e os dereitos humanos. 4.3. A conciencia. A ética de mínimos e a ética de máximos. 4.4. A vocación, os valores e a moral persoal. 4.5. A bioética e a moral social.
Módulo 5. O encontro entre as relixións; diálogo interrelixioso e ecumenismo. As relixións e a paz.	5.1. O diálogo interrelixioso. 5.2. O ecumenismo. 5.3. As confesións cristiás. 5.4. Esforzos actuais pola unidade e a paz: organismos, accións concretas,...
Módulo 6. Valor humanizador do relixioso, aplicado especialmente á educación e á escola.	6.1. O dereito á educación relixiosa e moral dacordo coas propias conviccións. 6.2. O currículo de "Relixión e Moral Católica" na etapa correspondente.
Módulo 7. Iniciación ó coñecemento da Biblia, en especial o Novo Testamento. Estudo histórico-crítico dos evanxeos canónicos.	7.1. Conceptos básicos sobre a Biblia e o pobo de Israel. 7.2. Niveis de acceso ó texto bíblico. 7.3. O Antigo Testamento. 7.4. O Novo Testamento. Os evanxeos.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A15 A36 A37 A40 B6 B18 B21 B25	16	32	48
Aprendizaxe colaborativa	A23 B19 B20 B22 B23 B24 C4 C7	15	15	30
Traballos tutelados	A23 B19 B20 B22 B23 B24 C4 C7	2	19	21
Proba obxectiva	A15 A36 A37 A40 B6 B18 B21 B25	2	10.5	12.5
Atención personalizada		1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición

Sesión maxistral	Sesiões expositivas: exposición oral do profesor, complementada con diapositivas, esquemas escritos e montaxes audiovisuais. Estas explicacións teóricas desenvolven os contidos conceptuais que conforman a estrutura de cada tema.
Aprendizaxe colaborativa	Sesiões interactivas: os alumnos, distribuídos en grupos de 5 a 9 integrantes, traballan colaborativamente sobre a resolución de exercicios prácticos, presentados polo profesor. Estes exercicios prácticos desenvolven os contidos procedimentais que complementan os contidos conceptuais das sesións maxistrais. Esta é a primeira forma de avaliación.
Traballos tutelados	Os alumnos, que desexen avaliarse por este medio, poderán optar por unha das seguintes modalidades de traballo: recensionar unha monografía, estudar unha característica dunha relixión, desenvolver unha proposta didáctica.
Proba obxectiva	Os alumnos, que non teñan participado nos exercicios de aprendizaxe colaborativa nin realicen o traballo tutelado, deberán presentarse a esta proba final de avaliación. Consistirá en 20 preguntas de resposta breve, que recollen tódolos bloques de contidos da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O profesor manterá dous encontros obrigatorios cos alumnos que escollan esta modalidade de avaliación. O primeiro será para explicar e escolle-lo contido do traballo. O segundo servirá para facer un seguimento da evolución do traballo. A partir destes dous encontros obrigados, o alumno poderá solicitar máis sesións de tutoría co profesor. Ademais, esta é a modalidade de avaliación máis aconsellable para o alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Aprendizaxe colaborativa	A23 B19 B20 B22 B23 B24 C4 C7	A media ponderada da nota de tódolos exercicios prácticos representa a primeira forma de cualificación.	33
Traballos tutelados	A23 B19 B20 B22 B23 B24 C4 C7	A nota do traballo representa a segunda forma de avaliación.	33
Proba obxectiva	A15 A36 A37 A40 B6 B18 B21 B25	A nota do exame representa a terceira forma da avaliación.	34

Observacións avaliación

Pódese concorrer a unha ou varias modalidades de avaliación.

A modalidade de traballo tutelado é a máis aconsellable para o alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia.

A nota final da materia será a máis alta das modalidades escollidas.

Fontes de información

Bibliografía básica	- Luis González-Carvajal (2016). Esta es nuestra fe. Teología para universitarios. Sal Terrae - Juan Martín Velasco (2006). Introducción a la Fenomenología de la Religión. Trotta - Conferencia Episcopal Española (2015). Currículo del Área de Religión y Moral Católica. http://www.conferenciaepiscopal.es/curriculo-de-religion - Conferencia Episcopal Española (2012). Sagrada Biblia. BAC - Philippe Gruson (2009). Para leer el Antiguo Testamento. Verbo Divino - Étienne Charpentier (1990). Para leer el Nuevo Testamento. Verbo Divino - Jean Comby (2007). Para leer la Historia de la Iglesia. Verbo Divino
Bibliografía complementaria	

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente
Materias que continúan o temario
Observacións
A asignatura de RELIXIÓN, CULTURA E VALORES require do alumno os coñecementos básicos da materia de "Relixión e Moral Católica", adquiridos no nivel de Secundaria e Bacharelato. Sen estas competencias previas non será imposible, pero si moi difícil, superar satisfactoriamente esta asignatura.   Á luz da recente encíclica do papa Francisco "Laudato'Si", sobre o coidado da casa común, recomendamos: - ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sostenibilidade nos comportamentos persoais, profesionais,...   - envía-los traballos telemáticamente e, de non ser posible, imprimilos a dobre cara, en papel reciclado, sen portadas plásticas,...   - facer un uso sostible dos recursos, para previr impactos negativos sobre o medio natural,...

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías